

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 186/2021-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej Mgr. Martinom Paškalom, advokátom, Záhradnícka 27, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 23 Ek 97/2020 z 20. marca 2020 za účasti zúčastnenej osoby [REDAKOVANÉ], takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. júna 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 23 Ek 97/2020 z 20. marca 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiada priznať finančné zadosťučinenie vo výške 1 300 eur.
2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 186/2021-11 z 30. marca 2021 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.
3. Z ústavnej sťažnosti, z napadnutého uznesenia, zo spisového materiálu okresného súdu a z priložených príloh vyplýva nasledujúci skutkový stav veci:

Sťažovateľka vystupovala na Okresnom súde Bratislava II v pozícii žalovanej v prvom rade v spore o zaplatenie peňažnej sumy proti zúčastnenej osobe ako žalobcovi. Okresný súd Bratislava II rozsudkom č. k. 9 C 15/2007-426 z 3. októbra 2016 žalobu zamietol a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“)

rozsudkom č. k. 8 Co 49/2017-452 z 20. februára 2018 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava II a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. O výške trov konania rozhodol Okresný súd Bratislava II uznesením č. k. 9 C 15/2007-464 z 22. augusta 2018, ktoré nadobudlo právoplatnosť 20. septembra 2018 (ďalej len „exekučný titul“).

4. Sťažovateľka ako oprávnená podala na okresnom súde 16. januára 2020 návrh na vykonanie exekúcie na podklade exekučného titulu. Uznesením okresného súdu (obsadeného vyšším súdnym úradníkom) č. k. 23 Ek 97/2020 z 24. februára 2020 bol návrh sťažovateľky zamietnutý.

5. Dôvodom zamietnutia návrhu na vykonanie exekúcie bola skutočnosť, že na majetok zúčastnenej osoby ako povinného bol uznesením Okresného súdu Bratislava I č. k. 8 OdK 319/2018 z 10. septembra 2018 zverejneným 19. septembra 2018 v Obchodnom vestníku pod č. 181/2018 vyhlásený konkurz, zároveň bol zbavený všetkých dlhov, ktoré môžu byť uspokojené iba v konkurze alebo splátkovým kalendárom, a to v rozsahu, v akom nebudú uspokojené v konkurze. Okresný súd uviedol, že z dôvodu začatia konkurzu na majetok povinného nie je možné v zmysle § 167f zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“) začať ani viesť exekučné konanie a podľa § 53 ods. 3 písm. b) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“) návrh sťažovateľky zamietol.

6. Proti uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka sťažnosť, v ktorej namietala, že pohľadávka, ktorej uspokojenia sa domáha, nie je pohľadávkou v zmysle § 166a ods. 1 písm. a) zákona o konkurze, t. j. že nejde o pohľadávku, ktorá môže byť uspokojená v konkurze alebo splátkovým kalendárom, lebo nevznikla pred kalendárnym mesiacom, v ktorom bol vyhlásený konkurz alebo poskytnutá ochrana pred veriteľmi (ďalej aj „rozhodujúci deň“). Rozhodnutie súdu, na základe ktorého vzniklo právo sťažovateľky domáhať sa náhrady trov konania v určenej výške, nadobudlo právoplatnosť 20. septembra 2018. Okrem uvedeného sťažovateľka poukázala na to, že 7. mája 2019 bolo v Obchodnom vestníku pod č. 87/2019 zverejnené oznámenie o zrušení konkurzu na majetok povinného, čím došlo k zrušeniu konkurzu pred podaním návrhu na vykonanie exekúcie.

7. Okresný súd napadnutým uznesením vyslovil súhlas s uznesením vyššieho súdneho úradníka. Zvlášť poukázal na dvojfázovosť rozhodovania o trovách konania, ktoré spočíva v tom, že rozhodnutie o veci samej rieši otázku nároku na náhradu trov konania, pričom z tohto rozhodnutia následne vychádza uznesenie vyššieho súdneho úradníka o samotnej výške trov konania. Podľa názoru okresného súdu už rozsudkom krajského súdu č. k. 8 Co 49/2017-452 z 20. februára 2018 právoplatným 11. apríla 2018 bolo sťažovateľke ako oprávnenej priznané právo na náhradu trov konania a vyhlásenie konkurzu malo vplyv na vymáhateľnosť tejto pohľadávky. Rozhodnutie o zrušení konkurzu už nemá vplyv na vymáhateľnosť pohľadávky sťažovateľky, keďže v zmysle § 166e ods. 2 zákona o konkurze sa predmetná pohľadávka stala voči dlžníkovi nevymáhateľnou oddlžením.

II. Argumentácia sťažovateľky

8. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) podľa jej názoru pohľadávka na náhradu trov konania má základ v procesnom práve a vzniká až právoplatnosťou uznesenia, ktorým bolo konštitutívne rozhodnuté o jej konkrétnej výške, pričom až toto rozhodnutie je spôsobilým exekučným titulom,

b) zohľadňujúc uvedený právny názor, v sťažovateľkinom prípade uznesenie Okresného súdu Bratislava II o výške náhrady trov konania nadobudlo právoplatnosť 20. septembra 2018, t. j. po vyhlásení konkurzu na majetok povinného, preto nejde o pohľadávku v zmysle § 166a ods. 1 písm. a) zákona o konkurze,

c) priznanie primeraného finančného zadostučinenia odôvodňuje znemožnením vymáhania jej dôvodného nároku. Poukazuje na to, že povinný je invalidným dôchodcom, čo predznamenáva možnosti prípadného núteného výkonu exekučného titulu: *„mesačné zrážky sú limitované zákonom a celková doba vykonávania zrážok aj reálnou dĺžkou ľudského života, je podľa sťažovateľa suma finančného zadostučinenia vo výške cca. 1/3 sumy pôvodne vymáhanej v exekučnom konaní primeraná.“*

III. Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

9. Okresný súd podaním z 12. apríla 2021 poskytol vyjadrenie zákonného sudcu JUDr. Martina Kostúra, ktorý súhlasil s názorom sťažovateľky, že pohľadávky, ktoré vznikajú z titulu náhrady trov konania, majú svoj základ v procesnom práve na rozdiel od pohľadávok vzniknutých napr. z titulu existencie konkrétneho záväzkového vzťahu alebo zodpovednostného vzťahu, keď v týchto prípadoch momentom splnenia konkrétnych záväzkovo-právnych podmienok, resp. konkrétnych predpokladov zodpovednosti možno hovoriť o existencii tzv. „dospelej“ či splatnej pohľadávky, teda žalovateľnej pohľadávky. Poukázal však na charakter rozhodnutia súdu o nároku na náhradu trov konania, ktoré má podľa jeho názoru konštitutívny charakter vo vzťahu k vzniku samotného práva na náhradu nákladov konania a v podmienkach aktuálnej právnej úpravy Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) tento deň je potrebné považovať za deň vzniku pohľadávky.

10. Ďalej uviedol, že aj v prípade akceptovania právneho názoru, že pohľadávka sťažovateľky vznikla až momentom právoplatnosti rozhodnutia o jej výške, by nebolo v exekučnom konaní možné pokračovať, a to s poukazom na § 166b ods. 1 písm. b) zákona o konkurze, keďže pohľadávku na náhradu trov konania je potrebné považovať v zmysle § 121 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) za príslušenstvo tzv. hlavnej pohľadávky, ktoré je v prípade oddĺženia nevymáhateľné proti dlžníkovi v prípade, ak na neho vznikol nárok v rozhodujúci deň a po rozhodujúcom dni.

11. Na základe uvedeného považuje zákonný sudca napadnuté uznesenie okresného súdu za vecne správne a na podporu svojich právnych názorov poukazuje na závery Ústavného súdu Českej republiky v rozhodnutí č. k. I. ÚS 3923/11 z 29. marca 2012, kde sa konštatuje, že „rozhodnutie o náhrade nákladov konania má preto konštitutívny charakter nie len vo vzťahu k vzniku práva na náhradu konania, ale aj vo vzťahu k ich výške, pretože oboje je závislé na rozhodnutí súdu.“.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

12. Zúčastnená osoba, ktorou bol [REDAKOVANÉ] ako povinný vystupujúci v exekučnom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 23 Ek 97/2020, sa k podanej ústavnej sťažnosti nevyjadrila, pretože ústavnému súdu sa nepodarilo doručiť výzvu na vyjadrenie sa na jej poslednú známu adresu uvedenú v napadnutom uznesení okresného súdu.

III.3. Replika sťažovateľky:

13. Sťažovateľka vo svojej replike uviedla:

- a) s poukazom na závery odbornej literatúry pohľadávka sťažovateľky vznikla až právoplatnosťou uznesenia o výške náhrady trov konania, a nie rozhodnutím súdu o nároku na náhradu trov konania,
- b) vyjadrenie okresného súdu neobsahuje žiadne nové argumenty, ktoré by mohli založiť neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti, a preto sťažovateľka trvá na jej podaní.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

14. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým podľa sťažovateľky bolo bez zákonného podkladu rozhodnuté o zamietnutí návrhu na vykonanie exekúcie, čím jej bolo odopreté právo na prístup k vykonávaciemu konaniu.

15. Podľa sťažovateľky okresný súd zasiahol do jej základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie z dôvodu, že jej odoprel možnosť domôcť sa nároku priznaného súdnym rozhodnutím spočívajúcim v náhrade trov konania, ktoré jej boli ako úspešnej strane konania priznané. Za sporné považuje ustálenie momentu, keď vznikla jej pohľadávka na náhradu trov konania, a s tým súvisiacu otázku, či táto pohľadávka podlieha konkurznému konaniu. Ústavný súd preskúmal, či záver okresného súdu týkajúci sa momentu vzniku práva na náhradu trov konania je ústavne udržateľný a splňa požiadavky na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, či nie je arbitrárny alebo v zjavnom rozpore s obsahom relevantnej právnej normy aplikovanej na prípad sťažovateľky (porov. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05, IV. ÚS 366/2020).

16. V zmysle § 166a ods. 1 zákona o konkurze ak tento zákon neustanovuje inak (§ 166b a § 166c), len v konkurze alebo splátkovom kalendárom môžu byť uspokojené tieto pohľadávky:

- a) pohľadávka, ktorá vznikla pred kalendárnym mesiacom, v ktorom bol vyhlásený konkurz alebo poskytnutá ochrana pred veriteľmi,
- b) budúca pohľadávka ručiteľa, spoludlžníka alebo inej osoby, ktorej vznikne pohľadávka voči dlžníkovi, ak bude za neho plniť záväzok, ktorý vznikol pred rozhodujúcim dňom,

c) pohľadávka, ktorá vznikne v súvislosti s vypovedaním zmluvy alebo odstúpením od zmluvy (§ 167d), ak ide o zmluvu uzatvorenú pred vyhlásením konkurzu.

17. V zmysle § 166b ods. 1 zákona o konkurze za nevymáhateľné voči dlžníkovi v prípade oddĺženia sa považuje

a) príslušenstvo pohľadávky, ktoré presahuje 5 % istiny pohľadávky za každý kalendárny rok existencie pohľadávky, na ktoré vznikol nárok pred rozhodujúcim dňom; za obdobie kratšie ako kalendárny rok zostáva vymáhateľná alikvotná časť príslušenstva,

b) príslušenstvo pohľadávky, na ktoré vznikol nárok v rozhodujúci deň a po rozhodujúcom dni; to neplatí pre pohľadávku z úveru na bývanie, ibaže bola prihlásená do konkurzu,

c) pohľadávka zo zmenky, ak bola podpísaná dlžníkom pred rozhodujúcim dňom,

d) zmluvné pokuty a iné súkromnoprávne alebo verejnoprávne peňažné sankcie, kde povinnosť, ktorá zakladá právo uplatniť alebo uložiť takúto pokutu alebo sankciu, bola porušená pred rozhodujúcim dňom,

e) peňažné pohľadávky, ktoré patria alebo patrili osobe spriaznenej s dlžníkom a vznikli pred rozhodujúcim dňom,

f) trovy účastníkov konania, ktoré im vznikli v súvislosti s účasťou v konkurznom konaní alebo v konaní o určení splátkového kalendára.

18. V zmysle § 166e ods. 1 zákona o konkurze o oddĺžení rozhodne súd v uznesení o vyhlásení konkurzu alebo v uznesení o určení splátkového kalendára tak, že dlžníka zbavuje všetkých dlhov, ktoré môžu byť uspokojené iba v konkurze alebo splátkovým kalendárom (§ 166a) v rozsahu, v akom nebudú uspokojené v konkurze alebo splátkovým kalendárom. V uznesení súd uvedie znenia zákonných ustanovení, ktoré upravujú, o ktoré dlhy ide. Podľa § 166e ods. 2 zákona o konkurze oddĺžením sa pohľadávky, ktoré môžu byť uspokojené iba v konkurze alebo splátkovým kalendárom (§ 166a), bez ohľadu na to, či boli alebo neboli prihlásené, stávajú voči dlžníkovi nevymáhateľné v rozsahu, v ktorom ho súd zbavil dlhov.

19. V zmysle § 167e ods. 1 zákona o konkurze ak bol vyhlásený konkurz, súd bez zbytočného odkladu zastaví konanie, v ktorom sa uplatňuje pohľadávka, ktorá môže byť uspokojená iba v konkurze (§ 166a) alebo sa považuje za nevymáhateľnú (§ 166b).

20. Podľa § 167l ods. 5 zákona o konkurze prihlásenú pohľadávku je oprávnený poprieť len iný prihlásený veriteľ. Ustanovenia § 32 ods. 3, 5 až 7, 9, 11, 13 až 16 a 18 sa použijú primerane.

21. Podľa § 53 ods. 3 písm. b) Exekučného poriadku súd návrh na vykonanie exekúcie zamietne, ak sú tu dôvody, pre ktoré by exekúcia musela byť zastavená, alebo do vydania poverenia na vykonanie exekúcie vzniknú dôvody na zastavenie exekučného konania okrem späťvzatia návrhu na vykonanie exekúcie.

22. Podľa § 61k ods. 1 písm. d) Exekučného poriadku súd exekúciu zastaví v celom rozsahu alebo v časti, ak sú tu iné skutočnosti, ktoré bránia vymáhateľnosti exekučného titulu.

23. Podľa § 262 ods. 1, 2 CSP o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie

po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

24. Nie je sporné, že na majetok zúčastnenej osoby bol vyhlásený konkurz. Keďže zúčastnená osoba je fyzickou osobou, v konkurze sa postupovalo podľa osobitných ustanovení o spôsobe oddĺženia fyzických osôb upravených v § 166 až § 171 zákona o konkurze. Po zrušení konkurzu podala sťažovateľka návrh na vykonanie exekúcie na podklade exekučného titulu – uznesenia o výške priznanej náhrady trov konania. Okresný súd napadnutým uznesením potvrdil odmietnutie návrhu na vykonanie exekúcie, keďže zastával názor, že pohľadávka, ktorej vymoženía sa sťažovateľka domáha, mala byť prihlásená do konkurzu, pričom oddĺžením sa táto pohľadávka považuje za nevymáhateľnú v rozsahu, v ktorom bol úpadca zbavený dlhov súdom, bez ohľadu na to, či si veriteľ prihlásil túto pohľadávku do konkurzu.

25. Z hľadiska povahy vymáhanej pohľadávky sťažovateľky je potrebné zdôrazniť skutočnosť, že v jej prípade bola meritórnym rozhodnutím Okresného súdu Bratislava II zamietnutá žaloba smerujúca proti sťažovateľke a v dôsledku jej procesného úspechu v konaní jej bolo rozhodnutím sudcu priznané právo na náhradu trov konania. Uznesením vyššieho súdneho úradníka bola na základe podkladov v súdnom spise určená konkrétna výška trov konania, na ktorých náhradu má sťažovateľka nárok.

26. Je potrebné konštatovať, že sťažovateľke tak vznikol samostatný procesnoprávny nárok na náhradu trov konania, ktorý nebol ani nie je spojený s iným jej nárokom (pohľadávkou) majúcim pôvod v hmotnom práve. Z uvedeného dôvodu je potrebné vznik nároku sťažovateľky proti povinnému viazať výlučne na konštitutívne rozhodnutie súdu o priznaní nároku na náhradu trov konania. Nešlo o príslušenstvo pohľadávky v zmysle § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka, pretože sťažovateľka bola v súdnom spore žalovanou stranou a priznanie práva na náhradu trov konania bolo vyústením jej procesného úspechu v spore. Nebola teda nositeľkou žiadneho hmotného práva, ku ktorému by sa mohli viazať trovy konania ako príslušenstvo. Z uvedeného vyplýva, že úvaha okresného súdu uvedená vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti, že sa vo veci aplikuje § 166b ods. 1 písm. b) zákona o konkurze nie je na mieste. Sťažovateľkin nárok na náhradu trov konania nemožno považovať za príslušenstvo tzv. hlavnej pohľadávky majúcej pôvod v hmotnom práve, a preto jej pohľadávka nie je pohľadávkou vylúčenou z uspokojenia, resp. nevymáhateľnou pohľadávkou v zmysle § 166b ods. 1 písm. b) zákona o konkurze.

27. Právo na náhradu trov konania vzniklo sťažovateľke 11. apríla 2018 dňom právoplatnosti rozsudku krajského súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie vrátane rozhodnutia o nároku na náhradu trov konania. Následne vyšší súdny úradník rozhodol o konkrétnej výške náhrady trov konania a vydal 22. augusta 2018 uznesenie, ktoré nadobudlo právoplatnosť 20. septembra 2018. Uznesenie o vyhlásení konkurzu na majetok povinného bolo zverejnené v Obchodnom vestníku 19. septembra 2018 a v súlade s § 199 ods. 9 zákona o konkurze účinky zverejnenia vyhlásenia konkurzu nastali v nasledujúci deň, teda takisto 20. septembra 2018.

28. Otázkou majúcou rozhodujúci vplyv na rozhodnutie okresného súdu o zamietnutí návrhu sťažovateľky na vykonanie exekúcie bolo ustálenie momentu vzniku pohľadávky na náhradu trov konania, pričom okresný súd tento moment stotožnil s nadobudnutím právoplatnosti rozsudku krajského súdu, ktorým bolo rozhodnuté o nároku na náhradu trov konania. Naproti

tomu sťažovateľka moment vzniku pohľadávky odvádzala až od nadobudnutia právoplatnosti uznesenia vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania.

29. Ústavný súd je toho názoru, že v okolnostiach prípadu je právny názor okresného súdu o momente vzniku pohľadávky na náhradu trov konania ústavne udržateľný. Je nepochybné, že právo na náhradu trov sporového konania bolo konštituované na základe meritórneho rozsudku krajského súdu potvrdzujúceho rozsudok okresného súdu. Nasledujúcim uznesením vyššieho súdneho úradníka o určení výšky náhrady trov konania nebolo vytvorené nové právo na peňažné plnenie, ale bolo ustanovené, ktoré z vynaložených trov považuje okresný súd za účelne vynaložené v spore, a teda v akej výške je protistrana povinná refundovať trovy, ktoré už predtým vznikli sťažovateľke. Uvedené podporuje aj názor právnej vedy: „V intenciách Civilného sporového poriadku má konštitutívny charakter o trovách konania len výrok o nároku na náhradu trov konania podľa § 262 ods. 1 CSP. Týmto výrokom sa konštituuje, ktorá strana má nárok na náhradu trov konania, v akom pomere má nárok na náhradu trov konania, alebo že takýto nárok na náhradu trov konania vôbec nemá. Po právoplatnosti tohto výroku je tak definitívne dané, kto (z hľadiska toho, ktorá strana) a či vôbec bude mať nárok na náhradu trov konania. Po právoplatnosti uznesenia, ktorým súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania, tak strana, ktorej sa predmetná povinnosť ukladá, definitívne vie, že bude musieť znášať povinnosť nahradiť trovy, a následne už len bude očakávať rozhodnutie o tom, v akej výške.“ (KOTRECOVÁ, A. *Uznesenie v systéme súdnych rozhodnutí v civilnom procese*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2016, s. 64.).

30. Ústavný súd uznáva, že existencia uznesenia o výške trov konania je esenciálna z hľadiska možnosti jeho núteného výkonu v exekučnom konaní, kde slúži ako exekučný titul. Nemožno však opomenúť ani účel konkurzného konania, ktorým je konsolidácia dlhov úpadcu vzniknutých do určitého časového momentu, a to v zásade bez splnenia podmienky, aby pohľadávky vzniknuté pred rozhodujúcim dňom boli judikované, čo sa týka ich výšky. Prihliadnuc na tento významný aspekt, je možné akceptovať názor, že nárok na náhradu trov konania konštituovaný meritórnym súdnym rozhodnutím (čo sa týka základu) je možné prihlásiť do konkurzu aj bez existencie rozhodnutia o výške trov konania. To platí v prípade, ak nárok na náhradu trov konania vznikol pred tzv. rozhodujúcim dňom, čo znamená, že rozhodnutie súdu o nároku na náhradu trov konania nadobudlo právoplatnosť pred kalendárnym mesiacom, v ktorom bol vyhlásený konkurz alebo poskytnutá ochrana pred veriteľmi.

31. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľke nič nebránilo, aby si svoju pohľadávku na náhradu trov konania uplatnila vo vyhlásenom konkurze. Samotná existencia pohľadávky na náhradu trov bola založená súdnym rozhodnutím z 20. februára 2018, ktoré nadobudlo právoplatnosť 11. apríla 2018, v tento deň musela byť sťažovateľke nepochybne známa aj výška trov, ktoré jej v spore vznikli. Okresný súd rozhodol o výške trov rozhodnutím z 22. augusta 2018. Účinky vyhlásenia konkurzu na majetok zúčastnenej osoby ako povinného nastali 20. septembra 2018, teda v ten istý deň, keď uznesenie o výške trov konania nadobudlo právoplatnosť. Je teda nepochybné, že v lehote na prihlasovanie pohľadávok do konkurzu disponovala sťažovateľka právoplatným titulom deklarujúcim výšku pohľadávky na trovách, pričom nárok na náhradu trov jej bol priznaný pred rozhodujúcim dňom. Pohľadávka sťažovateľky proti zúčastnenej osobe teda nevznikla až po rozhodujúcom dni a nemožno ju považovať za pohľadávku, ktorá sa do konkurzu neprihlasuje.

32. V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na význam a účel oddlžovacieho konania: «Účelom oddlžovacieho konania je „zbaviť“ dlžníka týchto „starých“ záväzkov. „Nové“ záväzky, ktoré vzniknú v mesiaci, v ktorom súd vyhlásil konkurz alebo rozhodol o poskytnutí ochrany pred veriteľmi, a po tomto termíne, oddlženiu nepodliehajú a veriteľ si ich môže vymáhať.» (ĎURICA, M. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii*. 3. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 1115.). Je preto potrebné zohľadniť časové hľadisko vzniku pohľadávok, ktoré sa prihlasujú do konkurzu, a následnú mieru ich uspokojenia, ktorá by mala byť rovnaká. Zohľadňujúc vzájomné vzťahy veriteľov, ktorých pohľadávky vznikli pred vyhlásením konkurzu, ale ich výška nebola určená súdnym rozhodnutím, by nebolo udržateľné, ak by pohľadávka na náhradu trov konania mala výhodnejšie postavenie ako iné pohľadávky majúce základ v hmotnom práve, a to len z dôvodu, že zákonodarca rozdelil rozhodovanie o náhrade trov konania na dve fázy.

33. Ústavný súd je zároveň presvedčený, že v prípade pohľadávky veriteľa majúcej pôvod v hmotnom práve nevzniknú pochybnosti v otázke možnosti jej prihlásenia do konkurzu, ak základ nároku vznikol pred rozhodujúcim dňom, aj keby pohľadávka samotná pred týmto dňom nebola judikovaná.

34. Aj v náleze sp. zn. IV. ÚS 183/2020 ústavný súd riešil otázku uplatnenia pohľadávky na trovy konania v konkurze. V rámci *obiter dictum* vyslovil názor: „Predmetom úvah môže byť, či v posudzovanom prípade, resp. v obdobných prípadoch mohol žalobca popri pohľadávke samotnej (istine) prihlásiť v konkurznom konaní samostatne aj pohľadávku na trovy konania, keďže jeho trovy v tomto prípade tvoril len zaplatený súdny poplatok, a preto nemohol vzniknúť relevantný právny spor o výške pohľadávky na náhradu trov. Ak by aj veriteľ uplatnil tento nárok vo vyššej alebo spornej sume, mohla by byť výška určená v incidenčnom spore. Takáto situácia by mohla nastať iba vtedy, ak by veriteľ už disponoval právoplatným rozhodnutím podľa § 262 ods. 1 CSP, pretože iba tak získava nárok na náhradu trov konania povahu samostatnej pohľadávky, ktorej výška však nie je určená, čo však v prejednávanej veci splnené nebolo.“ Ústavný súd tu naznačil možnosť prihlásiť do konkurzu pohľadávku na náhradu trov konania bez toho, aby bolo rozhodnuté o jej výške, pričom následne by bolo o jej výške rozhodované v incidenčnom spore. V konaní o oddlžení patrí popieracie právo iba inému prihlásenému veriteľovi, nie správcovi a k zisteniu popretej pohľadávky postačuje uznanie popierajúceho veriteľa, súhlas správcu sa nevyžaduje (porov. § 1671 ods. 5 a 6 zákona o konkurze).

35. Z uvedených dôvodov považuje ústavný súd za ústavne udržateľný názor okresného súdu, že pohľadávka sťažovateľky mala byť uplatnená v konkurze, pretože vznikla pred tzv. rozhodujúcim dňom, čo spôsobilo, že rozhodnutím o oddlžení sa táto pohľadávka stala nevymáhateľnou v zmysle § 166e ods. 2 zákona o konkurze. Mimochodom, to, že si veriteľ, ktorý má súdom priznaný „len“ nárok na náhradu trov, ktorých výška nie je určená, prihlási pohľadávku na náhradu trov do konkurzu, zodpovedá aj všeobecnému princípu „*vigilantibus iura scripta sunt*“ a je prejavom primeranej zodpovednosti a starostlivosti veriteľa, ktorú od neho možno očakávať a odôvodnene požadovať.

36. Závery, ku ktorým všeobecný súd dospel, tak nemožno označiť za svojvoľné (arbitrárne) alebo nedostatočne odôvodnené. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom okresného súdu nestotožňuje, nestačí na prijatie záveru o zjavnej arbitrárnosti, resp. neudržateľnosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97,

I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom. Ústavný súd uzatvára, že napadnutým uznesením okresného súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, preto ústavnej sťažnosti nevyhoviel.

V.
Obiter dictum

37. V súvislosti so záverom okresného súdu, že je možné prihlásiť do konkurzu pohľadávku na náhradu trov konania, ak už bolo právoplatne rozhodnuté o jej danosti (rozhodnutím o nároku), pričom absentuje rozhodnutie o jej konkrétnej výške, nutne vyvstáva otázka ďalšieho procesného postupu súdu v súlade s § 167e ods. 1 zákona o konkurze a vzniku možných aplikačných problémov. V tejto súvislosti si ústavný súd dovoľí vysloviť právny názor mimo rámca posudzovania dôvodnosti ústavnej sťažnosti. Zákonný text § 167e ods. 1 zákona o konkurze ukladá súdu bez zbytočného odkladu zastaviť konanie, v ktorom sa uplatňuje pohľadávka, ktorá môže byť uspokojená iba v konkurze (§ 166a) alebo sa považuje za nevymáhateľnú (§ 166b). Zastavenie konania o výške náhrady trov konania je logickým dôsledkom záveru, že do konkurzu si možno prihlásiť pohľadávku na náhradu trov konania, ak bolo rozhodnuté o nároku na náhradu trov konania. V prípade sťažovateľky však uznesenie o výške trov nadobudlo právoplatnosť súčasne s vyhlásením konkurzu, okresný súd tak nemal dôvod rozhodovať o zastavení konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júla 2021

Libor DUEĽA
predseda senátu